

Sprehodi po knjižnem trgu

Ivana Zajc

Tina Bilban: Kaj sploh je to?

Ilustriral Ivan Mitrevski. Dob: Miš, 2019.

Kaj sploh je to? je delo usklajenega avtorskega dvojca, Tine Bilban, ki deluje tudi kot raziskovalka in urednica, ter ilustratorja Ivana Mitrevskega, ki se je prekalil v različnih otroško-mladinskih literarnih žanrih. Besedilo Tine Bilban je presek področij, s katerimi se avtorica ukvarja, saj odpira prostor, kjer se stekajo literatura, znanost in filozofija. *Kaj sploh je to?* je iskrivi pojmovnik s koncepti, ki jih pogosto jemljemo za samoumevne ali si ne vzamemo časa, da bi se vanje poglobili in jih otrokom razložili v vsej njihovi polnosti. Domišljija, hrana, umazanost, smeti, mikrob, begunec, vojna, vzorec in obraz so le nekatere od tem. Vključeni fenomeni so večinoma zahtevni za razumevanje, pri čemer avtorica nikakor ni izbrala kakih bližnjic, neposredno se je soočila s trdimi orehi v otroških mislih. Knjiga predstavi drobne zgodbe zanimivih likov, kot so Miha, ki je navdušen nad Knutom, junakom akcijskih filmov, njegova družbeno odgovorna sestra Nataša, Mihov oče, športni navdušenec, Mihova mama, ki je znanstvenica, pa družina Sanje, Mihove sošolke itd. Karakterizirani so z nekaj temeljnimi lastnostmi, ki so nanizane že na začetku knjige v kratki predstavitvi v slogu *dramatis personae*. Te literarne osebe so že same po sebi zanimive, odnosi med njimi so dovolj kompleksni, a niso v prvem planu, saj v besedilu postavijo predvsem iztočnice za živahne razlage različnih pojmov. Znanje je predstavljeno kot niz razlag, knjiga pa mestoma poseže celo v diskurz,

ki bi ga lahko opisala kot nekakšno praktično otroško filozofijo. Besedilo tematizira tudi agresivno prepričevanje oglasnih sporočil in poskuse manipuliranja z znanjem. Likovne podobe, ki jih je prispeval Ivan Mitrevski so pisane in ekspresivne, poudarek je na likih in njihovi karakterizaciji. Dinamične in hudomušne ilustracije s stripovskimi elementi so pomemben avtorski doprinos k slikanici. Knjiga odlično kaže, kako lahko vsebino učinkovito dopolnjujejo ilustracije, ki so pomemben element dela, saj utemeljijo karakterizacijo likov, hkrati pa ponudijo nekaj duhovitih domislic in zagonetk. Nekatere ilustracije so tudi samonanašalne – nanašajo se na ilustratorja, same nase itd. –, kar knjigo poglobi z inteligentnim humorjem, ki ga v delu tudi sicer ne manjka.

Ključna dimenzija je po mojem mnenju sam odnos do novih pojmov in do novega znanja, ki se v slikanici odraža na vsakem koraku. Odnos do védenja je izrazito pozitiven, liki so iskrivi in radovedni, pa tudi ravno prav polemični, da odpirajo prostor za poglobljene debate. Tako je na primer Nataša, Mihova starejša sestra, “polna modrih nasvetov in življenjskih resnic, ljubiteljica dobrih knjig in resnih debat. Zavezana skrbi za boljši in lepši svet.” Resda nekoliko idealiziran lik, ki se bori za ekološke teme, je nekakšen zgleden primer družbeno odgovorne deklice, ki pa ni postavljena na piedestal, ampak v humorne in dinamične situacije, v katerih v svoji smrtno resni zavzetosti tudi sama ne uide ironiji. Poleg tega znanje, ki ga knjiga posreduje, ni podano neposredno kot niz nepremakljivih resnic, ki bi jih morali mladi bralci nekritično sprejeti, marveč je izhodišče drugačen, bolj subjektiven pristop. “Apetit” po znanju v bralcu vzbujajo drobni dogodki, ki se pripetijo likom in jih napeljejo na temo, o kateri teče beseda v posameznem poglavju. Pojmi niso podani kot enopomenski termini, ampak so učinkovito pojasnjeni na zanimiv in dinamičen način, s primeri in primernimi razlagami. Podajanje stvarnih dejstev v knjigi je koncipirano tako, da so razlage mladim bralcem izjemno dostopne in predstavljajo odlično izhodišče za nadaljnje pogovore s starši, pa tudi v šolskih klopeh.

S tega vidika knjiga udejanja problemski pristop, ki ga je na področju didaktike književnosti v svojih razpravah in knjigah utemeljila raziskovalka Alenka Žbogar. Slikanica si namreč za cilj ne zadaja le naloge, da učencem posreduje dejstva, temveč njihovo znanje povezuje s problemskimi izzivi in konkretnimi situacijami. Otrok oziroma mladostnik je postavljen pred miselni problem, s katerim se sooča tako, da uporabi svoje znanje ali išče nove informacije, pri čemer se uči miselnega reševanja problemov, s tem pa tudi suverenega soočanja z izzivi. Problemski pristop po Alenki Žbogar temelji na izkušenjskem učenju in učenju z razumevanjem ter za

razumevanje. Opisani procesni vidik pridobivanja znanja se odraža tudi v knjigi *Kaj sploh je to?*, ki s fiktivnimi situacijami predstavi okoliščine, v katerih se naravno generira potreba po določenem znanju. Bralec je skupaj z literarnimi liki postavljen pred drobno življenjsko dilemo, ki jo raziskuje s sledenjem in razvozlanjem indicev. Pridobivanje znanja je tako v knjigi posredno predstavljeno kot raziskovalno delovanje, kot dejavno razmišljanje in iskanje rešitev. Pogoj za to je zvedavost likov, vse skupaj pa radoznalost uspešno vzbuja tudi v bralcu. Knjiga razvija tudi kritično mišljenje, saj pokaže, da ljudje sami oblikujemo pomene, ti pa so, po drugi strani, že sami po sebi dinamični. Knjiga s tem promovira dejavno sprejemanje sveta, ki nas obdaja, in nenehno prevpraševanje ustaljenih predstav, zato gotovo spada na mladinske knjižne police 21. stoletja.